

Ako dosiahnuť talianske dôchodky?

Prípadové štúdie európskych dôchodkových systémov

Autori:
Natália Cedzová (ISA, ÚV SR)
Veronika Zlaczká (ISA, ÚV SR)

Názory vyjadrené v tomto dokumente sú názory autorov a nemusia nevyhnutne predstavovať oficiálnu pozíciu Úradu vlády Slovenskej republiky. Cieľom diskusných príspevkov ISA je podnecovať a zlepšovať odbornú a verejnú diskusiu na aktuálne témy.

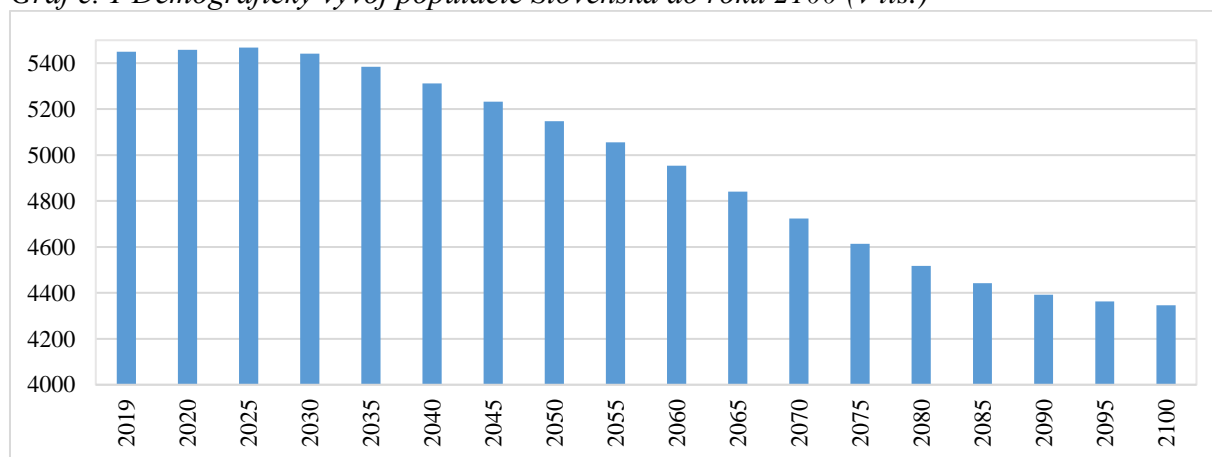
Dokument neprešiel jazykovou úpravou.

Tento projekt je podporený z Operačného programu Efektívna verejná správa.

ÚVOD

Reforma dôchodkového systému je pre udržateľnosť vyplácania dôchodkových príspevkov nevyhnutná. Medzi hlavné dôvody patrí starnutie populácie¹, z čoho vyplýva nedostatočný počet ekonomicky aktívnych obyvateľov a prebytok obyvateľov v dôchodkovom veku. Momentálny dôchodkový systém predstavuje vysokú administratívnu záťaž pre občanov. Z dôvodu nízkej finančnej gramotnosti, nedostatočnej propagácie a informovanosti občanov, je participácia v druhom a treťom dôchodkovom pilieri nízka. Hlavná záťaž vyplácania dôchodkov je momentálne na Sociálnej poisťovni, ktorá ale nemá dostatočné prostriedky do budúcnosti, bez toho aby zvyšovala výšku odvodov.² V neposlednom rade je téma dôchodkového systému politickým kapitálom. Pre hociktorú vládu je teda nevhodné presadzovať nepopulárne politiky, ktoré by znižovali ich šance na znovuzvolenie. A to hlavne z dôvodu, že značná časť populácie s právom voliť je v dôchodkovom veku.

Graf č. 1 Demografický vývoj populácie Slovenska do roku 2100 (v tis.)

Zdroj: vlastné spracovanie údajov z Eurostatu

Tento komentár primárne reflektuje súčasnú situáciu dôchodkového systému na Slovensku a jeho porovnanie a zhodnotenie na základe zahraničnej praxe. Prípadové štúdie boli vybrané tak, aby reprezentovali čo najrozmanitejšie dôchodkové systémy v Európe. V Česku bolo zrušené sporenie v II. pilieri a ponechali sa len základné príspevky a dobrovoľné sporenie v III. pilieri. Tým sa odklonilo od modelu, ktorý je zaužívaný aj na Slovensku. Taliansko sa, v dôsledku Veľkej recesie, na ktorú nebolo pripravené, dostalo do zložitej ekonomickej situácie a muselo prijať niekoľko veľmi nepopulárnych opatrení.³ Tieto reformy narazili na veľmi nízku finančnú gramotnosť obyvateľstva, ktorá ovplyvnila do akej miery boli prijaté opatrenia. Taliansky prípad poukazuje na dôležitosť politickej participácie v rozhodnutiach

¹ Očakávané starnutie obyvateľov Slovenska je najrýchlejšie spomedzi krajín Európskej Únie. Dostupné: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections/population-projections-database> Navštívené dňa 04.01.2020.

² Sociálna poisťovňa. 2020. „Hospodárenie Sociálnej poisťovne.“. Dostupné: <https://www.socpoist.sk/hospodarenie/554s>. Navštívené dňa 30.12.2020.

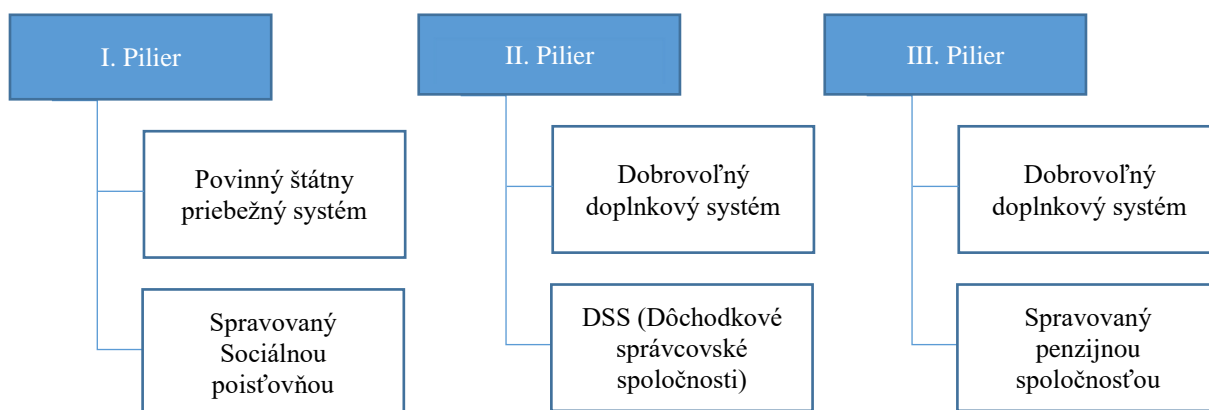
³ Ako znižovanie dôchodkových sadzieb, zvyšovanie veku vstupu do dôchodku, či stanovenie minimálneho počtu odpracovaných rokov na kvalifikáciu na vyplácanie dôchodku.

o dôchodkovom systéme. Spojené kráľovstvo sa snaží o dôchodkové reformy, ktoré budú fungovať na základe investičných fondov, čím sa vzdialia od pôvodnej štátnej schémy. Švédsko, naopak, už dlhodobo neprijalo reformy v oblasti dôchodkov, pričom ich systém je dlhodobo ekonomicky udržateľný aj vzhľadom na demografický vývoj obyvateľstva. Napriek tomu, všetky tieto krajiny naďalej čelia problémom prameniacych zo starnúceho obyvateľstva, zvyšovania priemerného veku a znižovania počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov. Aké opatrenia sú teda potrebné na to, aby sa dôchodkové systémy prispôbili dlhodobej socioekonomickej prognóze?

DÔCHODKOVÝ SYSTÉM NA SLOVENSKU

Dôchodkový systém (Obrázok 1) sa zakladá na príspevkoch od štátu, ktorých výška sa odvíja od platu v zamestnaní - pravidelných príspevkov do Sociálnej poisťovne.⁴ Občania môžu zároveň využiť dobrovoľné možnosti sporiť si aj v rámci druhého a tretieho dôchodkového piliera. Podmienky pre vstup do dôchodku sú dovŕšenie 62 – 64 rokov života⁵ a minimálne 15 rokov prispievania do dôchodkového poistenia⁶.

Obrázok 1 Dôchodkový systém na Slovensku

Zdroj: vlastné spracovanie dát z Ministerstva sociálnych vecí, práce a rodiny SR

Druhý pilier dôchodkového sporenia je do 35. roku života dobrovoľný, je kapitalizačný a príspevkovo definovaný.⁷ Pri vstupe do druhého piliera sa príspevok na dôchodkové poistenie do Sociálnej poisťovne rozdelí na dve časti, pričom zamestnanec neprispieva nič navyše. Príspevok k dôchodku bude závisieť aj od výšky investícií do piliera ako aj ich finančného zhodnotenia na trhu. Sporitelia si musia vybrať sprostredkovateľa sporenia, od ktorého závisí

⁴ Sociálna poisťovňa. 2020. „Dôchodca a žiadateľ o dôchodok.“. Dostupné: <https://www.socpoist.sk/dochodca/55164s> Navštívené dňa 23.11.2020.

⁵ Sociálna poisťovňa. 2020. Dôchodkový vek. Dostupné: <https://www.socpoist.sk/slovník-pojmov/11s?prm1=610>. Navštívené dňa 23.11.2020.

⁶ V prípade, že občan nesplní podmienku 15 rokov prispievania do piliera, nemá nárok na príspevky do dôchodku.

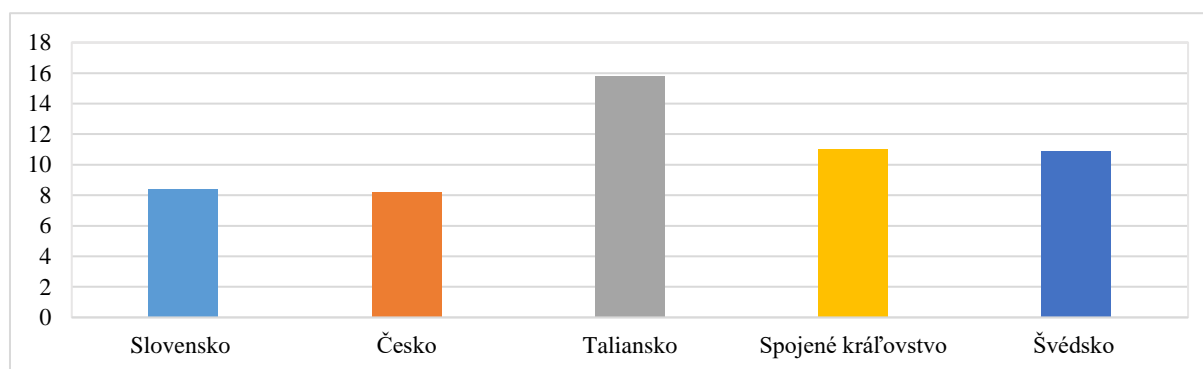
⁷ Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny. 2020. „II. pilier – starobné dôchodkové sporenie“. Dostupné: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/ii-pilier-starobne-dochodkove-sporenie/>. Navštívené dňa 24.11.2020.

výška a rizikovosť zhodnotenia príspevkov. Podľa štúdie Fodora a Cenker, sa Slováci rozhodujú väčšinou pre menej riskantné fondy, ktoré majú následne nižšie zhodnotenie.⁸ Systém druhého piliera odľahčuje záťaž na štátny rozpočet v rámci vyplácania dôchodkových dávok, zároveň ale znižuje príspevky do Sociálnej poisťovne, ktorá dávky vypláca v reálnom čase.

Tretí pilier, alebo doplnkové dôchodkové sporenie, je spravovaný doplnkovými dôchodkovými spoločnosťami.⁹ Vstup do tretieho piliera je povinný pre zamestnancov vykonávajúcich tzv. rizikové práce.¹⁰ Naopak pre ostatných obyvateľov nad 18 rokov života je vstup dobrovoľný. Príspevky do tohto piliera sú z časti uhrádzané zamestnávateľom a z časti zamestnancom.

V roku 2015 investovala Slovenská republika 7,3 % svojho HDP na vyplácanie starobného dôchodku.¹¹ Medzi rokmi 2017 – 2019 sa výška vyplácaných starobných dôchodkov navýšila o približne 559 miliónov eur.¹² V roku 2019 predstavovalo najvyššiu čiastku v rozpočte práve vyplácanie starobných dôchodkov – takmer 5,8 miliardy eur (takmer 6,3 % HDP)¹³.

Graf č. 2 Výdavky na penzie v roku 2018 (ako % HDP)

Zdroj: vlastné spracovanie dát z Eurostatu

⁸ Fodor a Cenker. Inštitút finančnej politiky. 2019. „Čo nezhodnotíš dnes, na dôchodku nenájdeš.“. Dostupné: <https://www.mfsr.sk/sk/media/tlacove-spravy/co-nezhodnotis-dnes-dochodku-nenajdes.html>. Navštívené dňa 24.11.2020.

⁹ Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny. 2020. „III. Pilier – doplnkové dôchodkové sporenie“. Dostupné: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/iii-pilier-doplnkove-dochodkove-sporenie/>. Navštívené dňa 23.11.2020.

¹⁰ Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny: „tzv. **rizikových prác**, do ktorých patria práce zaradené na základe rozhodnutia orgánu štátnej správy na úseku verejného zdravotníctva do 3. alebo 4. kategórie podľa osobitného predpisu a práce zamestnanca, ktorý vykonáva profesiu tanečníka bez ohľadu na štýl a techniku v divadlách a súboroch, alebo zamestnanca, ktorý je hudobný umelec vykonávajúci profesiu hráča na dychový nástroj.“ Dostupné: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/iii-pilier-doplnkove-dochodkove-sporenie/>. Navštívené dňa 14.12.2020.

¹¹ OECD. „Pension spending“ Dostupné: <https://data.oecd.org/socialexp/pension-spending.htm>. Navštívené dňa 24.11.2020.

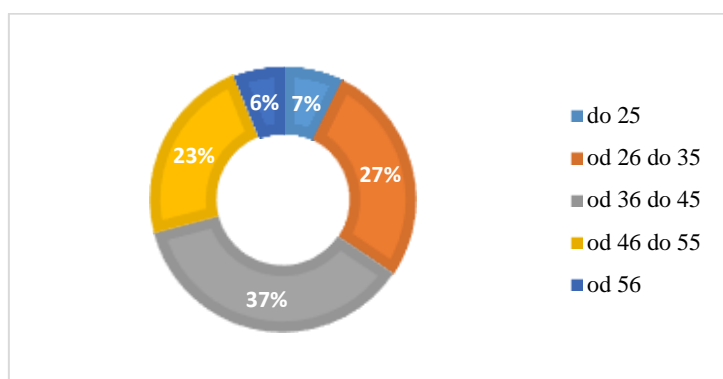
¹² Sociálna poisťovňa. 2020. „Kumulatívne výdavky na dôchodkové dávky“. Dostupné: <https://www.socpoist.sk/kumulativne-vydavky-na-dochodkove-davky/1645s>. Navštívené dňa 27.11.2020.

¹³ Štatistický úrad. 2020. „Kľúčové ukazovatele“. Dostupné: <https://bit.ly/3ohqDAX>. Navštívené dňa 05.01.2021.

Využívanie dôchodkových príspevkov ako populistické a politické zbrane viedlo v roku 2020 k predstaveniu 13. dôchodkov.¹⁴ Táto čiastka ešte viac navýši výdavky štátu na sociálny systém, ktorý je v momentálnom zriadení preťažený počtom občanov v dôchodkovom veku, ich priemernej dĺžke života a znižujúcim sa objemom ekonomicky aktívnych obyvateľov. Práve možnosti sporenia v druhom a treťom pilieri mali odľahčiť zodpovednosť Sociálnej poisťovne. Finančné zaťaženie Sociálnej poisťovne je v súvislosti s výškou príspevkov dlhodobo neudržateľné a v prípade, že systém ostane nezmenený, bude potrebné prudko zvýšiť výšku odvodov.

V druhom pilieri si sporí viac ako 1,5 milióna Slovákov, pričom najviac z nich sa prihlásilo, keď bol druhý pilier povinný pre všetkých občanov. Počet účastníkov v III. pilieri je 833 tisíc, a 26 tisíc slovenských občanov už čerpá dávky v rámci tretieho piliera.¹⁵

Graf č. 3 Podiel participantov v II. pilieri dôchodkového sporenia podľa veku

Zdroj: vlastné spracovanie údajov zo Sociálnej poisťovne

PREČO JE POTREBNÁ REFORMA DÔCHODKOVÉHO SYSTÉMU

1. Starnutie populácie, nižšia pôrodnosť, menšia ekonomicky aktívna časť obyvateľstva

Dôchodky sú vyplácané na priebežnej báze, čo znamená, že príspevky ekonomicky aktívneho obyvateľstva sú v tejto dobe priamo vyplácané ako dôchodkové príspevky. S vývojom demografickej situácie čoskoro nebude dostatok ekonomicky aktívnej populácie, ktorá by stíhala platiť dôchodkové systémy. To je dôvodom prečo sa vo väčšine krajín zvyšuje vek vstupu do dôchodku. Túto skutočnosť reflektuje aj index dôchodkového zaťaženia (Tabuľka 1) vyjadrujúci podiel osôb nad 65 rokov na ekonomicky aktívnej populácii, ktorého hodnoty z dlhodobého hľadiska rastú. V Českej republike došlo v priebehu desiatich rokov k nárastu hodnoty indexu o viac ako 10 percentuálnych bodov. V Taliansku je situácia vážnejšia. Počas

¹⁴ Sociálna poisťovňa. 2020. „Ústredie sociálnej poisťovne informuje“. Dostupné: <https://www.socpoist.sk/aktuality-socialna-poistovna-sa-pripravuje-na-vyplatu-13-dochodkov/48411s69047c> Navštívené dňa 27.11.2020.

¹⁵ Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny. 2020. „III. Pilier v číslach“. Dostupné: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/iii-pilier-doplňkove-dochodkove-sporenie/zhodnotenie-majetku/>. Navštívené dňa 27.11.2020.

sledovaného obdobia sa zvýšil podiel dôchodcov na ekonomicky aktívnom obyvateľstve o viac ako 14 percentuálnych bodov. V Slovenskej republike za rovnaké obdobie došlo k pomalšiemu nárastu a to z 18,25 % na 25,32 %.

Rovnako sa zmenila povaha práce; ľudia pracujú aj vo vyššom veku a zároveň sú schopní a ochotní pracovať do vyššieho veku. Zvyšuje sa aj priemerná dĺžka života, teda sa predlžuje doba, počas ktorej je nutné občanom vyplácať príspevky do dôchodku.

Tabuľka 1 Index dôchodkového zaťaženia v %.

	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2019
Česko	21,55	22,09	21,97	21,76	23,67	28,52	32,59
Taliansko	24,22	26,46	29,12	31,78	33,71	36,39	38,59
Slovensko	18,25	18,81	18,83	18,41	19,06	21,37	25,32
Švédsko	30,84	30,19	29,56	29,33	30,96	34,01	35,01
Spojené kráľovstvo	26,93	26,93	26,84	26,77	27,25	30,26	31,65

Zdroj: vlastné spracovanie údajov z Eurostatu.

V Spojenom kráľovstve predstavili svoj dôchodkový systém v roku 1948, v čase keď 65-ročný človek mal priemerne pred sebou ešte 13,5 rokov života, čo predstavuje zhruba 23 % ich dospelého života.¹⁶ V roku 2017, sa už ale 65-ročný človek dožil v priemere ďalších 22,8 rokov života, teda 33,6 % ich dospelého života. Na základe týchto informácií upustili od pôvodných 62 rokov pre ženy a 65 rokov pre mužov s očakávaním, že sa minimálny vek na vstup do dôchodku posunie na 68 rokov. Na Slovensku je vstupný dôchodkový vek 64 rokov pre mužov aj ženy, pričom u žien sa znižuje v závislosti od počtu detí.¹⁷

Medzi rokmi 1960 a 2018 bol dôchodkový vek navýšený o jeden rok, pričom rozdiel v priemernej dĺžke života je 8 rokov.¹⁸ Vzhľadom na starnutie populácie by sa do roku 2059 mal zvýšiť dôchodkový vek na 68 rokov života, aby sa zachovala udržateľnosť dôchodkového systému Sociálnej poisťovne. Inak, *ceteris paribus*, budú musieť odvody vzrásť na 40 %.¹⁹

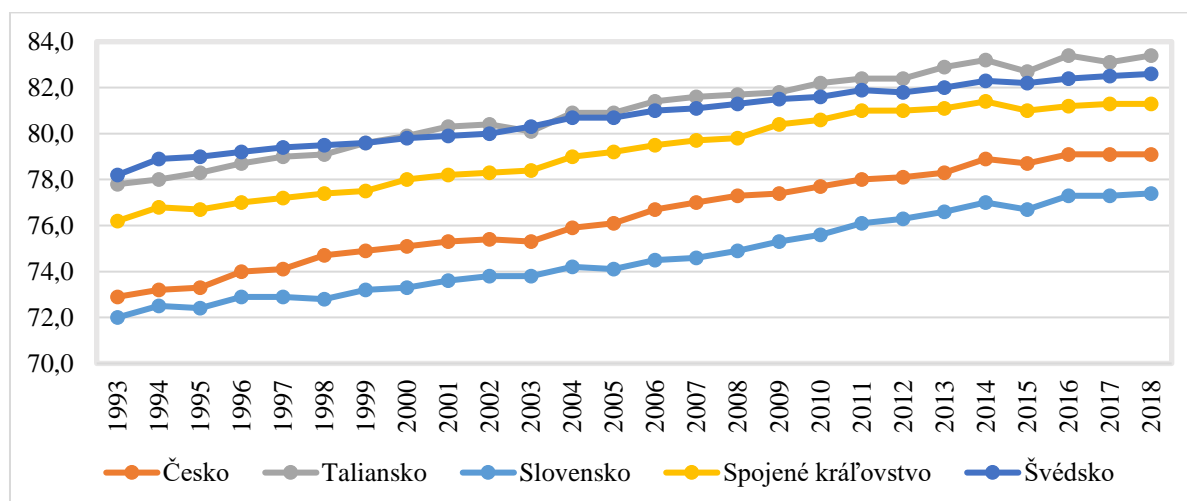
¹⁶ Government, UK. 2017. „Proposed new timetable for State Pension age increases“. Dostupné: <https://www.gov.uk/government/news/proposed-new-timetable-for-state-pension-age-increases>. Navštívené dňa 12.11.2020.

¹⁷ Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny. 2018. „Dôchodkový vek“. Dostupné: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/dochodkovy-vek/>. Navštívené dňa 10.11.2020

¹⁸ World Bank. 2018. „Life expectancy at birth, total (years) – Slovak republic“. Dostupné: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.LE00.IN?locations=SK>. Navštívené dňa 6.11.2020

¹⁹ European Commission. 2018. „Ageing working group: Country fiche on 2018 pension projections of the Slovak republic.“. Dostupné: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/final_country_fiche_sk.pdf. Navštívené dňa 24.11.2020.

Graf č. 4 Očakávaná dĺžka života pri narodení

Zdroj: vlastné spracovanie údajov z Eurostatu

2. Nízka finančná gramotnosť a funkčnosť druhých pilierov

Na rozdelenie zodpovednosti za dôchodkový systém boli vytvorené systémy druhých či tretích pilierov. Tie sú založené na osobnej iniciatíve občanov, ktorí si vyberú súkromnú spoločnosť, kde si mesačne sporia na dôchodok s úrokovou sadzbou zhodnocujúcou ich príspevky. Následne sú vyplácané ako ďalšia časť dôchodku. Vzhľadom na nízku úroveň finančnej gramotnosti, môžeme v určitých krajinách pozorovať nízku účasť v týchto programoch, aj napriek tomu, že sú pre jednotlivcov finančne výhodné.

V štúdiu od Lusardi, Annamaria a Mitchell²⁰ mala reprezentatívna vzorka obyvateľov vybraných krajín odpovedať na otázky ohľadom úrokových sadzieb a vplyvu miery inflácie na osobné financie. V Nemecku správne odpovedalo len takmer 60 % opýtaných, v Spojených štátoch niečo cez 30 %, v Taliansku iba 28 %. Národná banka Slovenskej republiky viackrát poukázala na nízky level finančnej gramotnosti na Slovensku, a fakt, že vysoké percento obyvateľov sa nachádza v hmotnej núdzi.²¹ Penzijné systémy sú extrémne komplexné, systém kde si obyvatelia musia vybrať z kompetitívnych sporiacich systémov je príliš komplikovaný. Nedostatočná úroveň finančnej gramotnosti predstavuje vysokú administratívnu záťaž pre obyvateľov.

²⁰ Lusardi, Annamaria and Olivia S. Mitchell. 2014. „The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence.“ *Journal of Economic Literature*, 52(1): 5-44.

²¹ Napríklad: Cupák, Fessler, Hsu a Paradowski. 2020. „Sebavedomie, finančná gramotnosť a investovanie do rizikových aktív: zistenia z prieskumu o financiách spotrebiteľov. Dostupné: https://www.nbs.sk/img/Documents/PUBLIK/WP_4_2020_Cupak_Confidence_Fin_Liter_and_Investment_SK.pdf. Navštívené dňa 6.11.2020.

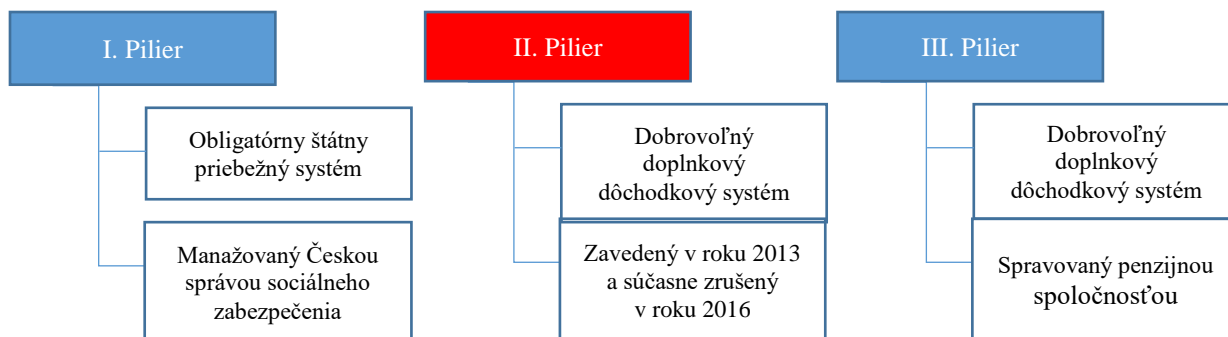
3. Prepojenie politiky a dôchodkového sporenia

V minulosti Svetová banka považovala za výhodu skutočnosť, že dôchodkové sporenie bolo prepojené s vládou, nakoľko to zaručovalo viac istoty.²² S postupom času sa ukázalo, že rozhodnutia v oblasti dôchodkov môžu mať často vysokú volebnú cenu a čím viac peňazí je v dôchodkovom systéme, tým viac môžu chcieť vlády zasiahnuť. Na Slovensku sa vplyv politických rozhodnutí odrazil na predstavení 13. dôchodkov či zásahoch do II. piliera, pričom obidve reformy boli rozpočtovo nevýhodné a dlhodobo neudržateľné. Potreby dôchodkového systému časovo presahujú volebný cyklus a je teda potrebné tieto dve entity oddeliť. V Dánsku, či Nemecku sa výška dôchodku odvíja od priemernej dĺžky života, vo Švédsku a Kanade je založená na finančnej stabilite krajiny. Tieto zmeny dosiahli práve oddelením politickej právomoci a inštitúcií spravujúcich dôchodkové systémy.

PRÍPADOVÁ ŠTÚDIA - ČESKO

V roku 2013 prešiel český dôchodkový systém reformou, ktorá zaviedla sporenie v rámci II. dôchodkového piliera s účasťou postavenou na dobrovoľnom rozhodnutí. Poistencom umožňoval preniesť si tri percentuálne body z I. piliera, pri dodržaní podmienky prenesenia dvoch percentuálnych bodov z hrubej mzdy poistného. Keďže dopyt na trhu nebol dostatočný a zároveň bolo potrebné predovšetkým zamedziť odlivu peňazí zo štátneho rozpočtu, v roku 2016 došlo rozhodnutím vlády k zrušeniu tohto piliera (Obrázok 2)²³.

Obrázok 2 Dôchodkový systém v ČR

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení – ČSSZ

V súčasnosti si poistenci šetria v I. pilieri a môžu dobrovoľne vstúpiť do III. piliera. Niektorí odborníci zastávajú názor, že predmetné rozhodnutie vlády zabezpečilo, aby finančné

²² Svetová banka. 2005. „Old-Age Income Support in the 21st Century.“. Dostupné: <http://documents1.worldbank.org/curated/en/466041468141262651/pdf/32672.pdf>. Navštívené dňa 30.12.2020.

²³ Ministerstvo financií České republiky. 2020: „Základní informace“. Dostupné: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/soukrome-penzijni-systemy/zakladni-informace>. Navštívené dňa 20.11.2020.

prostriedky ostali v I. pilieri, čo prispelo k navýšeniu dôchodkov v ČR v priemere o 900 Kč (35 €) v roku 2020²⁴, čo je v porovnaní so Slovenskom 3-krát vyššia suma²⁵.

Základným nástrojom dôchodkového systému je I. pilier, ktorý je univerzálny a obligatórny pre všetky ekonomicky aktívne osoby. Finančné prostriedky v tomto pilieri sú alokované predovšetkým z odvodov sociálneho poistenia.

Dôchodkové poistné odvody predstavujú pri zamestnancoch 28 % z hrubej mzdy, pričom toto percento je rozdelené medzi zamestnávateľa 21,5 % a zamestnanca 6,5 %. Osoby, ktoré patria do kategórie samostatne zárobkovo činných, prispievajú na dôchodkové poistenie 28 % vymeriavacieho základu²⁶.

Prvou podmienkou na dostávanie starobného dôchodku je dosiahnutie stanoveného veku resp. dôchodkového veku, ktorý je v Česku 65 rokov. Druhou podmienkou je získanie potrebnej doby poistenia (Tabuľka 2). Potrebná doba poistenia sa postupne predlžuje a to v závislosti od dôchodkového veku poistenca, resp. veku poistenca. Za účelom zistenia potrebnej doby poistenia je rozhodujúci výhradne rok dosiahnutia dôchodkového veku. V prípade, že poistenec je v dôchodkovom veku ale nezískal potrebnú dobu poistenia, nemôže mu byť priznaný nárok na starobný dôchodok.²⁷

Tabuľka 2 Potrebná doba poistenia

Rok dosiahnutia dôchodkového veku	Potrebná doba poistenia
pred 2010	25 rokov
2010	26 rokov
2011	27 rokov
2012	28 rokov
2013	29 rokov
2014	30 rokov
2015	31 rokov
2016	32 rokov
2017	33 rokov
2018	34 rokov
2019	35 rokov

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení – ČSSZ

²⁴ Branislav Toma. 2019. „Česko bez II. piliera valcuje Slovensko vo zvyšovaní penzií. Dostupné: <https://ekonomika.pravda.sk/ludia/clanok/516802-cesko-bez-ii-piliera-valcuje-slovensko-vo-zvysovani-penzii/>. Navštívené dňa 20.11.2020.

²⁵Na Slovensku sa zvýšil dôchodok v roku 2020 v priemere o 12,90 €.

²⁶ Ministerstvo práce a sociálnych vecí. 2020. „Důchodové pojištění“. Dostupné: <https://www.mpsv.cz/web/cz/duchodove-pojisteni>. Navštívené dňa 20.11.2020.

²⁷Česká správa sociálního zabezpečení: 2020. Starobní důchod podrobně“. Dostupné: <https://www.cssz.cz/starobni-duchod>. Navštívené dňa 20.11.2020.

V súčasnosti si občania Českej republiky môžu zvoliť sporenie v III. pilieri. Ide o doplnkové penzijné sporenie, kde obyvatelia vstupujú na základe dobrovoľnosti, pričom poistenci vkladajú svoje finančné prostriedky do účastníckych fondov. Ide o komerčné sporenie, ktoré je založené na zmluve o poskytovaní doplnkového penzijného sporenia medzi poistencom a danou penzijnou spoločnosťou. Poistenec má v tomto prípade nárok na príspevok od štátu a od zamestnávateľa.

Príspevok štátu závisí od účastníkom nasporenej sumy. Minimálny mesačný vklad je 100 Kč (3,83 eur). Pri tejto sume účastník nedostane žiaden príspevok od štátu. V prípade, ak vloží čiastku 300 Kč (11,48 eur) a viac, štát mu prispeje sumou 90 Kč (3,44 eur) + 20 % z vkladu. Maximálna výška štátu je 230 Kč (8,80 eur), a to v prípade, ak poistenec vloží sumu od 1 000 Kč do 3 000 Kč (38,26 eur). Príspevok zamestnávateľa je dobrovoľný. Každý zamestnávateľ sa môže rozhodnúť, či bude ako jeden zo svojich benefitov, poskytovať zamestnancom príspevok na doplnkové penzijné sporenie. Príspevok zamestnávateľa nie je prefinancovaný štátom²⁸.

Účastníci sporiaci v DPS majú možnosť využiť tzv. preddôchodok. To znamená, že päť rokov pred dosiahnutím dôchodkového veku môže poistenec odísť do preddôchodku, pričom sú mu vyplácané vlastné nasporené financie na účte v DPS. Aby nastal tento prípad musí byť splnená podmienka, že poistenec musí disponovať dostatočným množstvom finančných prostriedkov na účte DPS, aby výška preddôchodku bola aspoň na úrovni 30 % priemernej mzdy stanovenej MPSV ČR²⁹.

Česko vs. Slovensko

Česko zrušilo možnosť sporenia v II. pilieri, aby neznižovali príjmy Sociálnej poisťovne. Občania majú stále možnosť sporenia v III. pilieri, kde im neprispieva štát ale len zamestnávateľ. Táto zmena im umožňuje zabezpečiť momentálne vyplácanie dôchodkov, aj keď vzhľadom na vývoj demografickej situácie nie je dlhodobo udržateľná bez zvyšovania veku vstupu do dôchodku či odvodov z hrubej mzdy.

PRÍPADOVÁ ŠTÚDIA – TALIANSKO

Taliansko v súčasnosti prispieva viac ako 16 % svojho HDP na dôchodkový systém, čím má celkové prvenstvo v OECD krajinách.³⁰ Priemerný príjem talianskych dôchodcov sa rovná priemernému príjmu celého obyvateľstva, pričom vo zvyšku OECD krajín je príjem dôchodcov

²⁸Asociace penzijných spoločností ČR. 2016. „Doplňkové penzijní spoření“. Dostupné: <https://www.apfcr.cz/doplňkove-penzijni-sporeni/>. Navštívené dňa 26.11.2020.

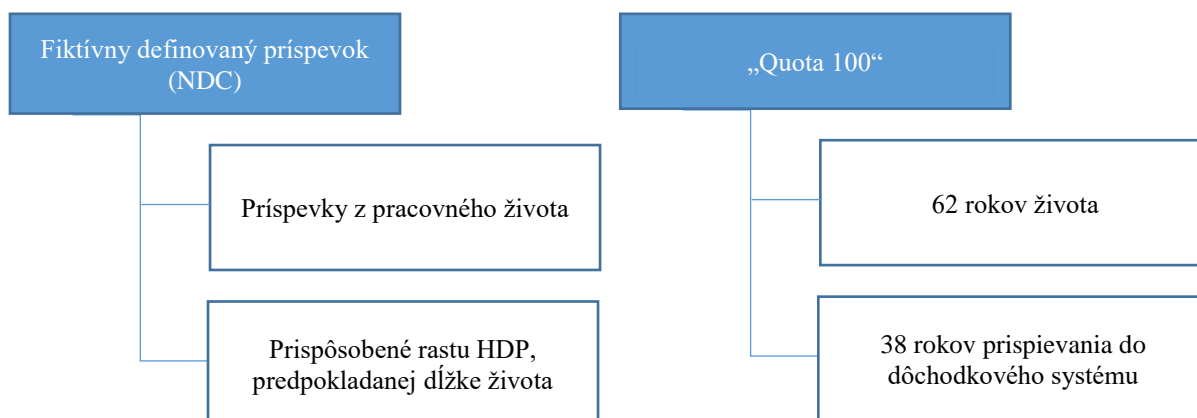
²⁹ Ministerstvo financí České republiky. 2020. „III. pilíř – Doplňkové penzijní spoření a penzijní připojištění“. Dostupné: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/soukrome-penzijni-systemy/iii-pilir-doplňkove-penzijni-sporeni-a-p>. Navštívené dňa 26.11.2020.

³⁰OECD. 2019. „Pensions at a Glance 2019“ Dostupné: <https://www.oecd.org/italy/PAG2019-ITA.pdf> Navštívené dňa 20.11.2020.

zhruba o 13 % nižší než príjem ekonomicky aktívnej časti populácie. Oficiálny dôchodkový systém je *Fiktívny Definovaný Príspevok* (NDC³¹), ktorý nahradil klasický systém penzií na základe plátov. Výška dôchodku je vypočítaná na základe príspevkov počas aktívneho pracovného života, prispôsobená rastu HDP, násobená koeficientom počtu rokov strávených v práci a podľa predpokladanej priemernej dĺžky života vo veku odchodu do dôchodku.³² Tento systém je využívaný aj napríklad vo Švédsku a v Poľsku.

NDC systém je rovnako ako zvyšok ostatných systémov založený na pravidelných príspevkoch zo zdanenej čiastky plátov od zamestnancov a zamestnávateľov.³³ Nakoľko je NDC fiktívne, nie kapitalizované, nie je založené na trendoch na kapitálových trhoch, ale na indexovaných procedúrach viažucich sa v Taliansku na HDP. Tento spôsob vyplácania dôchodkov je teda automaticky prispôsobený momentálnej ekonomickej situácii v krajine, zohľadnená je inflácia aj výška príspevkov ekonomicky aktívnej časti populácie. Predstavuje viac odolnosti voči starnutiu obyvateľstva alebo iným externým šokom.

Obrázok 3 Dôchodkový systém v Taliansku

Zdroj: vlastné spracovanie dát z Fonte, G. a Jones, G. 2020.³⁴

Ako prvé sa v roku 2011 vzhľadom na zvyšujúce sa starnúce obyvateľstvo zvýšil vek vstupu do dôchodku na 67 rokov.³⁵ V roku 2018 znova upravili minimálny vek na vstup do dôchodku na 62 rokov, ak občan zároveň prispieval 38 rokov do systému – „*Quota 100*“.³⁶ Tieto reformy sú ale dočasné len do 2021, nakoľko do budúcnosti sa predpokladá, že Taliansko bude musieť zvýšiť vstupný dôchodkový vek až na 71 rokov, ak chce udržať svoj sociálny systém.

³¹ Notional Defined Contribution

³² Marano, A. 2004. „Pension Reforms in Italy: Principles and Consequences“. *Dans Revue Francaise des Affaires Sociales* 2006/5, Pages: 223 – 225.

³³ Williamson, J. B., and Williams, M. 2003. „The Notional Defined COntribution Model: An Assessment of the Strengths and Limitations of a New Approach to Provision of Old Age Security“ *Centre for Retirement Research at Boston College*. October 2003.

³⁴ Fonte, G. and Jones, G. 2020. „Italy readies pension reform, may end early retirement scheme ahead of schedule.“ *Reuters*, January 23, 2020.

³⁵ Agudo and Garcia. 2011. „Pension reform in Italy: Description and Evaluation“. *Pensions: An International Journal* 16, 96 – 106 (2011).

³⁶ Fonte, G. and Jones, G. 2020. „Italy readies pension reform, may end early retirement scheme ahead of schedule.“ *Reuters*, January 23, 2020.

Taliansko vs. Slovensko

Talianska vláda prepojila výšku vyplácaných dôchodkových príspevkov aj s jej výkonom na trhu, infláciou, či priemernými platmi v krajine.

Napriek vytvoreniu systému „Quota 100“ sa doposiaľ Taliansku nepodarilo optimalizovať dôchodkový systém. Predpokladom je, že vek vstupu do dôchodku sa bude musieť ešte zvýšiť.

PRÍPADOVÁ ŠTÚDIA – SPOJENÉ KRÁĽOVSTVO

V Spojenom kráľovstve existujú tri typy penzií: *Štátna пенzia* (State Pension), *Definovaná úžitková пенzia* (Defined benefit pension) a *Definovaná príspevková пенzia* (Defined contribution pension).³⁷

Obrázok 4 Dôchodkový systém v Spojenom kráľovstve

Zdroj: vlastné spracovanie dát z Government, UK

Štátna пенzia sa delí na *základnú štátnu пенziu* pre mužov narodených pred 6. aprílom 1951 a ženy narodené pred 6. aprílom 1953; a *novú štátnu пенziu* pre všetkých ostatných občanov.³⁸ Občania môžu naďalej pracovať aj po dosiahnutí 65 rokov života. Pri *základnej štátnej пенzii* je výška dôchodku podmienená a upravovaná ročne podľa najvyššieho z nasledujúcich ukazovateľov: priemerný percentuálny rast plátov v Spojenom kráľovstve; percentuálny rast cien (podľa CPI³⁹ indexu⁴⁰) alebo 2,5 %. Na získavanie tohto typu dôchodku je potrebné

³⁷ NEST. 2020. „Three types of Pension“ Dostupné: <https://www.nestpensions.org.uk/schemeweb/next/about-pensions/types-of-pension.html> Navštívené dňa 20.11.2020.

³⁸ Government, UK. 2020. „The basic State Pension“ Dostupné: <https://www.gov.uk/state-pension>. Navštívené dňa 9.11.2020.

Government, UK. 2020. „The new State Pension“ Dostupné: <https://www.gov.uk/new-state-pension>. Navštívené dňa 9.11.2020.

³⁹ Index spotrebiteľských cien.

⁴⁰ Office for National Statistics. 2020. „Consumer price inflation, UK: September 2020. Dostupné: <https://www.ons.gov.uk/economy/inflationandpriceindices/bulletins/consumerpriceinflation/september2020#:~:text=Image%20.csv%20.xls->

dosiahnuť minimálny dôchodkový vek⁴¹ a mať celkom 30 kvalifikovaných rokov v rámci príspevkov alebo kreditov v National Insurance (NI)^{42,43}. Ak občan nemá dostatok kreditov na vstup do dôchodku, môže dobrovoľne prispieť do tejto schémy na vyplnenie obdobia do 30 rokov, čím sa stane spôsobilým na prijímanie dôchodkovej podpory.⁴⁴ Pri *novej štátnej dôchodkovej schéme* je už potrebných len 10 kvalifikovaných rokov v rámci NI schémy, pričom tieto roky nemusia výhradne nasledovať za sebou.⁴⁵ *Štátna penzia* je niečo, čo sa musí vyžiadať a nie je teda garantovaná automaticky.

Definovaná úžitková penzia rapídne klesá na popularite, nakoľko je vypočítaná z priemerného platu počas kariéry.⁴⁶ Skoro vždy je sprostredkovaná zamestnávateľom a je podmienená výškou investícií do schémy, počtom rokov v zamestnaní a výškou platu. Využívaná je hlavne pre zamestnancov verejného sektora alebo veľkých spoločností.

Definovaná príspevková penzia je často nazývaná aj schémou „kupovania peňazí“.⁴⁷ V tomto prípade prispieva aj zamestnávateľ aj zamestnanec, pričom príspevky sú poskytovateľom penzie využívané ako investície (napríklad do akcií). Výška penzie teda závisí aj od toho, ako sa investíciám darilo na trhu, pričom tesne pred vstupom do dôchodku sa investuje do akcií s menším rizikom volatility na trhu. V roku 2012 bola v Spojenom kráľovstve predstavená štátna penzijná schéma NEST (National Employment Savings Trust)⁴⁸, s povinnou automatickou registráciou každého pracujúceho občana. Táto vládna schéma sa dá považovať za systém III. piliera, do ktorého prispievajú mesačne automaticky zamestnanci aj zamestnávatelia (minimálne 8 % platu zamestnanca) a momentálne je v nej zhruba štvrtina pracujúcich Britov. Dôchodcovia sa taktiež môžu rozhodnúť, v akej forme budú chcieť dostávať svoju penziu (čiastočne, pravidelne, naraz, atď.). Schéma NEST je podporovaná britskou vládou a teda je stabilnejšia, napriek tomu výška príspevkov je obmedzená. V prípade, že táto schéma občanom nevyhovuje, môžu sa rozhodnúť pre súkromného poskytovateľa penzijnej schémy.

[The%20Consumer%20Prices%20Index%20including%20owner%20occupiers'%20housing%20costs%20\(CPIH%20up%20from%200.2%25%20in%20August](#). Navštívené dňa 10.11.2020.

⁴¹ Minimálny vek potrebný na vstup do dôchodku sa počíta individuálne na základe osobných ukazovateľov. Viac informácií: Government, UK. 2020. „Check your State Pension age“. Dostupné: <https://www.gov.uk/state-pension-age#content>. Navštívené dňa 10.11.2020.

⁴² Government, UK. 2020. „National Insurance“. Dostupné: <https://www.gov.uk/national-insurance>. Navštívené dňa 11.11.2020.

⁴³ NI - Národná Poisťovňa

⁴⁴ Government, UK. 2020. „Voluntary National Insurance“. Dostupné: <https://www.gov.uk/voluntary-national-insurance-contributions>. Navštívené dňa 12.11.2020.

⁴⁵ Government, UK. 2020. „The new State Pension“. Dostupné: <https://www.gov.uk/new-state-pension>. Navštívené dňa 12.11.2020.

⁴⁶ Money and Pensions Service. 2020. „Defined benefit pension schemes explained“. Dostupné: <https://www.moneyadvice.service.org.uk/en/articles/defined-benefit-schemes>. Navštívené dňa 20.11.2020.

⁴⁷ Government, UK. 2020. „Types of private pensions“. Dostupné: <https://www.moneyadvice.service.org.uk/en/articles/defined-benefit-schemes>. Navštívené dňa 20.11.2020.

⁴⁸ NEST. 2020. National Employment Savings Trust. Dostupné: <https://www.nestpensions.org.uk/schemeweb/nest.html>. Navštívené dňa 20.11.2020.

Spojené kráľovstvo vs. Slovensko

Akciová spoločnosť podporovaná vládou NEST je náhrada III. piliera a teda predstavuje príspevky od zamestnávateľa a zamestnanca do súkromnej spoločnosti. Podobne ako v Česku sa neznižuje príspevok do Sociálnej poisťovne, zatiaľ čo si občania sporia v súkromných spoločnostiach na príspevkoch do dôchodku. Príspevky do schémy NEST sú oslobodené od daní.

PRÍPADOVÁ ŠTÚDIA - ŠVÉDSKO

Švédsky dôchodkový systém funguje s minimálnymi zmenami od roku 2003. Penzijný systém je založený na Fiktívnom Definovanom príspevku (NDC)^{49,50} a skladá sa z troch komponentov: základná penzia, prémieová penzia a garantovaná penzia.⁵¹ Typické pre tento systém je, že vyšší plat a neskorý vstup do dôchodku zaručuje vyššie príspevky v starobe. Penzie sú každoročne prepočítané tak, aby odrážali momentálny stav na trhu a prispôsobili sa inflácii.

Každý, kto pracoval vo Švédsku minimálne tri roky má nárok na penziu, pričom jej výška je založená na výške platu, príspevkoch v nezamestnanosti a príspevkoch pre rodičov. Každý rok je 18,5 % hrubej mzdy každého pracujúceho občana odvádzaných na dôchodkové sporenie. 16 % priamo na klasické sporenie v I. pilieri a ďalších 2,5 % ide na tzv. prémieové penzie (II. pilier). „Prémieové“ penzie sa ukladajú do súkromných fondov, ktoré si môže každý občan vybrať individuálne. V prípade ak si nevyberie svoj sporiaci fond, Švédska vláda ho zaradí do dopredu vybraných fondov. Viac ako 90 % občanov ostáva vo vopred definovaných fondoch celoživotne, čím je odľahčená administratívna záťaž spojená s výberom výhodných sporiacich fondov. Tento fond je spravovaný Orgánom Prémiových Penzií, ktorý rozhoduje o investíciách. Švédi majú aj možnosť súkromného sporenia, ktorá je kompletne dobrovoľná. Garantovaná penzia je financovaná štátom a zameraná pre ľudí nad 65 rokov s nízkym resp. žiadnym príjmom, ktorí sú rezidentmi Švédska minimálne 40 rokov. Švédsko nemá definovaný vek vstupu do dôchodku, občania sa môžu dobrovoľne prihlásiť najskôr po dosiahnutí 61. roku života.⁵² Právo pracovať majú Švédi do 68 rokov, pričom po dohode so zamestnávateľom môžu pracovať aj naďalej po dovŕšení tohto veku. Naďalej platí, že čím dlhšie občan pracuje, tým vyššie budú jeho príspevky na dôchodok, čo občanov motivuje zotrvať dlhšie v zamestnaní.

⁴⁹ Rovnako ako v Taliansku, výška dôchodku je vypočítaná na základe príspevkov počas aktívneho pracovného života, prispôbená rastu HDP, násobená koeficientom počtu rokov strávených v práci a podľa predpokladanej priemernej dĺžky života vo veku odchodu do dôchodku.

⁵⁰ Európska komisia. 2020. „Sweden – Old-Age Pension.“. Dostupné: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1130&intPageId=4814&langId=en>. Navštívené 04.01.2021.

⁵¹ Wilmington PLC. 2021. „Pension System in Sweden.“. Dostupné: <https://www.pensionfundsonline.co.uk/content/country-profiles/sweden>. Navštívené dňa 04.01.2021.

⁵² Európska komisia. 2018. „The Swedish pension system and pension projection until 2070.“. Dostupné: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/final_country_fiche_se.pdf. Navštívené 04.01.2021

Švédsko vs. Slovensko

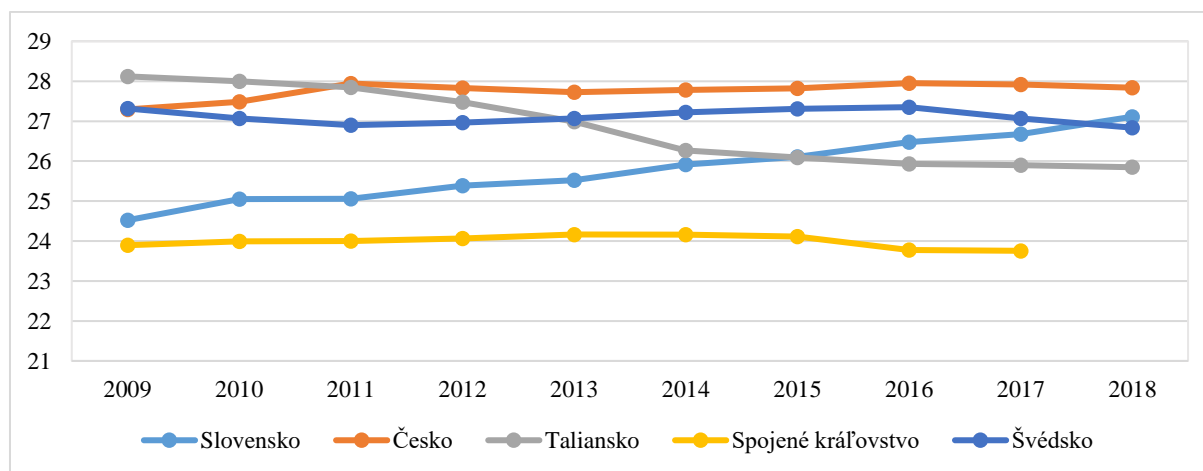
Švédsko prevádzkuje poloautomatický II. pilier. Občania sa môžu rozhodnúť, v ktorom fonde si chcú sporiť na dôchodok. V prípade, že neurobia dané rozhodnutie sú automaticky zaradení do vopred vybraného fondu.

Príspevky do druhého piliera sú podielom celkových odvodov na penzijné sporenie. Na Slovensku je tento pomer rovnomerný – 9 % základný dôchodok, 9 % II. pilier, zatiaľ, čo vo Švédsku je 16 % odvádzaných na základný dôchodok a 2,5 % na doplnkové sporenie.

ODPORÚČANIA

Na Slovensku momentálne funguje dôchodkový systém založený na troch pilieroch – prvý štátny povinný systém a dva dobrovoľné piliere. Populácia Slovenska ale rapídne starne. Spolu s odlivom mozgov to spôsobuje, že podiel ekonomicky aktívnych obyvateľov nie je dostatočný na zabezpečenie vyplácania dôchodkov pre ostatných obyvateľov v plnej miere bez zvyšovania daní. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny (MPSVaR SR), v roku 2020 predstavilo nové reformné zámery pre dôchodkový systém na Slovensku. Na základe príkladov z Česka, Spojeného kráľovstva, Talianska a Švédska odporúčame niekoľko zmien aj v rámci tohto návrhu.

Graf č. 5 Podiel osôb s vyplácaným starobným dôchodkom na celkovej počte obyvateľstva (v %)

Zdroj: vlastné spracovanie údajov z Eurostatu

Jedna z navrhovaných zmien je zrušenie stropu dôchodkového veku. Vzhľadom na zvyšovanie priemerného veku obyvateľstva, by sa mal tomuto trendu prispôbiť aj priemerný vek vstupu do dôchodku. **Odliv mozgov a starnúca populácia spôsobujú, že príspevky do dôchodkového systému nestačia na vyplácanie dávok.** Vek vstupu do dôchodku by mal byť po novom prispôbovaný priemernej dĺžke života populácie. Nie je však isté ako konkrétne bude tento vek v budúcnosti nastavovaný a aké kritériá budú jeho zmeny ovplyvňovať,

respektíve, či sa vek vstupu do dôchodku bude zvyšovať alebo znižovať a o koľko rokov. Podmienka odpracovaných rokov pri vstupe do dôchodku by sa mala po novom zvýšiť zo súčasných 15 na 40 odpracovaných rokov. V Spojenom kráľovstve bola podmienka odpracovaných rokov znížená na 15 a v Taliansku sa preukázala ako nedostatočná. Vo Švédsku je naopak prepojená výška príspevkov do dôchodku s počtom odpracovaných rokov. Obyvatelia môžu začať poberať dôchodok už vo veku 61 rokov, ale ak budú naďalej pracovať výška ich príspevkov do dôchodku sa zvýši.

Výška príspevkov do dôchodku bude vypočítaná na základe všetkých odpracovaných rokov. Po novom bude teda znevýhodňovať občanov, ktorí čerpali materskú, otcovskú a rodičovskú dovolenku, rovnako ako aj ženy, ktoré všeobecne zarábajú menej. Kompenzáciou tohto rozdielu by mal byť príspevok detí na rodičovské dôchodky. Päťina celkových odvodov detí by mohla byť dobrovoľne presunutá rodičom na vyplácanie dôchodku, pričom tento príspevok neovplyvní výšku dôchodku pre dieťa. Tento návrh je považovaný za kontroverzný z dôvodu diskriminácie na základe detí. **V druhom rade nie je presne vyčíslené aké vplyvy by mal tento model na rozpočet Sociálnej poisťovne, ktorá by v tomto prípade prichádzala o financie, ktoré už teraz v rozpočte chýbajú.**

Reforma dôchodkového systému taktiež zvažuje zaviesť povinné prispievanie do druhého piliera. Štát by po vzore Švédska mohol predefinovať automatické sporenie, do ktorého budú občania zahrnutí, s možnosťou zmeny. Tým by odľahčil administratívnu záťaž na občanov pri rozhodovaní sa o druhom pilieri. **Participácia v II. pilieri dôchodkového sporenia je relatívne nízka a Slováci majú tendenciu investovať do menej rizikových a zároveň menej výnosných fondov.** Rovnako, by bolo vhodné zväziť pomer príspevkov do I. a II. piliera tak, aby bola Sociálna poisťovňa pripravená vyplácať príspevky v starobe v reálnom čase. Táto problematika by mohla byť vyriešená zmenou výšky príspevku do druhého piliera. V súčasnosti predstavujú príspevky do druhého piliera polovicu odvodov, teda 9 %. Napríklad vo Švédsku sú tieto príspevky omnoho nižšie – 2,5 %.

Odporúčame zvýšiť finančnú gramotnosť Slovákov, ktorá by im následne umožňovala zväziť všetky možnosti investícií a vyhodnotiť ich. Navrhovaná reforma chce vytvoriť tzv. Investičnú radu, ktorá by vyhodnocovala príspevky do II. piliera, aby maximalizovala ich výnosy. Investičná rada by mala byť politicky nezávislá, pričom svoje rozhodnutia by predstavovala na základe vývoja na trhu. Otázkou je, ako povinný vstup do druhého piliera ovplyvní Sociálnu poisťovňu, ktorej príjem sa týmto zníži takmer o polovicu. Seniori už poberajúci dávky budú naďalej poberať svoje financie len z prvého piliera, ktorého reálne zdroje sa rapídne znížia. **Súčasne je potrebné začať realizovať informačnú kampaň, zameranú na prezentovanie II. a III. piliera s využitím moderných masovokomunikačných prostriedkov cielenú na obyvateľstvo v mladšom produktívnom veku.** Po vzore Spojeného kráľovstva by mohol štát zriadiť fond na sporenie v druhom pilieri, ktorý by bol riskantnejší a teda by mal väčšie zhodnotenie na trhu. Tesne pred vyplácaním dôchodkového sporenia by boli úspory prenesené do menej volatilných fondov, pričom výška dôchodkov by bola pozitívne ovplyvnená.

V neposlednom rade, politizácia dôchodkového systému spôsobuje, že sa vytvárajú nové zákony a opatrenia, ktoré nie sú dlhodobo udržateľné. Tieto opatrenia prichádzajú len na zvýšenie politického kapitálu a získanie si viacerých hlasov vo voľbách. **Práve preto, odporúčame vytvoriť administratívnu inštitúciu zameranú na penzijné schémy, ktorá by kontrolovala rozhodnutia politických aktérov.** S narastajúcou mierou populizmu je politicky extrémne náročné urobiť rozhodnutie, ktoré nebude veľmi populárne medzi ľuďmi aj napriek svojim dlhodobým ekonomickým výhodám. Podľa slov Jean Claude Junckera : „*Všetci vieme, čo robiť, len nevieme ako byť opätovne zvolení po tom ako to urobíme.*“⁵³ Dôchodkové reformy sú vysoko politicky nákladné, hlavne v krajinách s nízkou finančnou gramotnosťou. Štúdie poukazujú na fakt, že sú to základné informácie o fungovaní financií, ktoré politikom umožňujú robiť efektívne reformy dôchodkových systémov.⁵⁴ Medzi hlavné aspekty takýchto zmien by mali patriť hlavne transparentnosť, komunikácia, kompletne informácie a vzdelanie. Odporúčaním je teda nastaviť programy ekonomickej a finančnej vzdelanosti pre celé obyvateľstvo.

ZÁVER

Súčasný demografický vývoj ako i nedostatočný objem finančných príspevkov smerujúcich do Sociálnej poisťovne čoraz viac poukazujú na nevyhnutnosť riešenia problému nastavenia dôchodkového systému a finančného zabezpečenia osôb v dôchodkovom veku. Ide o komplexný problém, ktorému je venovaná zvýšená pozornosť nielen na Slovensku, ale i v zahraničí.

Ako možné riešenie na Slovensku, po vzore ďalších európskych krajín, by mohlo byť zavedenie dobrovoľného II. a III. piliera, ktoré majú zabezpečiť príjem v starobe z dvoch odlišných a od seba nezávislých zdrojov. V priebehu niekoľkých rokov sa ukázalo, že množstvo ekonomicky aktívnych ľudí sporiacich si prostredníctvom týchto dvoch nástrojov nedosiahol očakávaný počet sporiteľov. Jedným z dôvodov, na ktorý poukazujú domáci a zahraniční experti, je nedostatočná informovanosť spojená s absenciou finančnej gramotnosti.

V súčasnosti vláda hľadá ďalšie možné riešenia tohto problému. Jednou z možností je zavedenie povinnosti pre vstup do II. piliera. Automatický vstup do druhého piliera dôchodkového sporenia je na jednej strane zárukou vyššieho a stabilnejšieho dôchodku pre občanov, zároveň ale znižuje objem príspevkov do Sociálnej poisťovne.

Často preberanou témou mnohých odborných diskusií zameraných na riešenie nedostatku financií spojených s vyplácaním starobného dôchodku je zvýšenie veku vstupu do dôchodku a zvýšenie výšky povinných odvodov zo mzdy. Táto zmena sa javí ako nevyhnutná, nakoľko sa

⁵³ Jean-Claude Juncker, Prime Minister of Luxembourg and President of the Eurogroup. The Economist (2007), "The Quest for Prosperity", March 15th.

⁵⁴ Fornero E. and Lo Prete. „Voting in the aftermath of a pension reform: the role of financial literacy.“ *JPEF*, Volume 18, Issue 1 January 2019, pp. 1-30.

časom zvyšuje priemerná dĺžka života obyvateľov, a s tým aj výška potrebných finančných prostriedkov na vyplácanie dôchodkov.

V posledných dňoch prišlo MPSVaR s návrhom zaviesť príspevok pracujúcich detí na dôchodok svojich rodičov. V praxi by časť odvodov detí bola určená ako priamy príspevok na dôchodok rodičov, čím by vyrovnala znevýhodnenie rodičov v dôsledku vyberania materskej či rodičovskej dovolenky. Avšak tento návrh je v súčasnosti v procese pripomienkovania, nakoľko sa objavilo veľa otázok spojených s diskrimináciou bezdetných párov, či vplyv na mnohopočetné rodiny.

Problematika starobných dôchodkov je často využívaná v predvolebnom období na vykonávanie populistických rozhodnutí. Tie sa u generácie v poproduktívnom veku stretávajú s pozitívnym ohlasom avšak nie sú spojené s optimálnym nastavením dôchodkového systému a v konečnom dôsledku len zaťažujú štátnu pokladnicu. Preto je nevyhnutné, aby bol dôchodkový systém oddelený od politických aktérov, ktorí by ho mohli zneužívať na získavanie politického kapitálu. Zmeny v schéme príspevkov do dôchodku sú dlhodobé, a teda časté zmeny ho môžu negatívne ovplyvniť a vytvoriť vysokú ekonomickú záťaž na Sociálnu poisťovňu.